

УДК 378.147:111

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ АНГЛОМОВНОЇ НАВЧАЛЬНО- СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Конотоп О.С.

o.s.konotop@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8451-357X>

Київський національний лінгвістичний університет

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка

Дата надходження 01.06.2020. Рекомендовано до друку 24.06.2020.

Анотація. Статтю присвячено проблемі формування у майбутніх учителів початкової школи англomовної навчально-стратегічної компетентності. Визначено сучасні тенденції науково-методичного дослідження формування у майбутніх учителів початкової школи англomовної навчально-стратегічної компетентності: стійкий інтерес науковців щодо проблеми дослідження; домінування наукових розвідок, присвячених вивченню формування іншомовної навчально-стратегічної компетентності у студентів на нелінгвістичних факультетах закладів вищої освіти й освітнього ступеня "бакалавр"; пріоритет з-поміж досліджень англійської мови; чисельна перевага робіт, в яких описана підготовка фахівців у продуктивних видах мовленнєвої діяльності, зокрема, говоріння; незначна кількість робіт, побудованих із залученням інформаційно-комунікаційних технологій; наявність різних підходів до формування іншомовної навчально-стратегічної компетентності.

Ключові слова: майбутні вчителі початкової школи, навчально-стратегічна компетентність, іноземна мова.

Конотоп Е. С. Киевский национальный лингвистический университет, Национальный университет "Черниговский коллегіум" имени Т.Г. Шевченко

Современные тенденции научно-методического исследования процесса формирования у будущих учителей начальной школы англоязычной учебно-стратегической компетентности

Аннотация. Статья посвящена проблеме формирования у будущих учителей начальной школы англоязычной учебно-стратегической компетентности. Определены современные тенденции научно-методического исследования формирования у будущих учителей начальной школы англоязычной учебно-стратегической компетентности: устойчивый интерес ученых к проблеме исследования; доминирование научных исследований, посвященных изучению формирования иноязычной учебно-стратегической компетентности у студентов на неязыковых факультетах вузов и образовательной ступени "бакалавр"; приоритет среди исследований английского языка; численное преимущество работ, в которых описано подготовку специалистов в продуктивных видах речевой деятельности, в частности, говорения; незначительное количество работ, построенных с использованием информационно-коммуникационных технологий; наличие разных подходов к формированию иноязычной учебно-стратегической компетентности.

Ключевые слова: будущие учителя начальной школы, учебно-стратегическая компетентность, иностранный язык.

Konotop O. Kyiv National Linguistic University, T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Collehium"

Current tendencies of research of the process of forming future primary school teachers' strategic competence

Abstract. Introduction. In today's requirements for the foreign language training of students of Bachelor Degree of Non-Linguistic Higher Education Institutions the role of the ability to obtain information from different sources, to absorb, supplement and evaluate it, to apply different ways of cognitive and creative activity is increasing. Common European Framework of Reference (CEFR, 2018) identifies strategic competence as a key element to form communicative competence. Thus, the formation of strategic competence is of great importance for students. **Purpose.** To determine the current tendencies of scientific and methodological research of the formation

process of future primary school teachers' English strategic competence. **Methods.** To achieve the stated aim current research works have been summarized and analyzed. **Results.** The analysis helped single out the current tendencies of the research. The current tendencies of scientific and methodological study of the formation of strategic competence of future primary school teachers are outlined: the stable interest of scientists in the problem of research; the dominance of scientific works devoted to the study of the formation of foreign-language strategic competence of students of the non-linguistic faculties; a priority of the English language studies, the numerous scientific papers describing specialist training in productive competencies; a small number of works is done with the support of information and communication technologies; the availability of various approaches to the formation of foreign language strategic competence. **Conclusion.** The defined current trends will be put into the theoretical development of the concept of formation of future primary school teachers' English strategic competence and practical implementation in the appropriate methodology, which is a prospect for further scientific exploration. **Key words:** future primary school teachers, strategic competence, foreign language.

Постановка проблеми. У сучасних вимогах до іншомовної підготовки студентів освітнього ступеня “бакалавр” нелінгвістичних закладів вищої освіти (ЗВО) зростає роль уміння здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати, поповнювати й оцінювати її, застосовувати різні способи пізнавальної і творчої діяльності (Бакаєва та ін., 2005, с. 5). Міжнародні документи Ради Європи з мовної політики й освіти – Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (ЗЕР) (Ніколаєва та ін., 2003) і Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors (CEFR) (Council of Europe, 2018) пріоритетним напрямком освіти визначають навчально-стратегічну компетентність (НСтК). Отже, проблема формування НСтК у сучасних студентів нелінгвістичних ЗВО є вкрай актуальною та важливою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення сучасних тенденцій науково-методичного дослідження процесу професійно орієнтованого навчання іноземних мов у нелінгвістичних ЗВО було проведено колективом авторів Бігич, О. Б. Бондар, Л. В., Волошинова М. М., Максименко Л. О., Огуй О. М., Окопна Я. В. і Сімкова І. О. (Бігич та ін., 2013) та О. А. Мацневою (Мацнева, 2019). Зокрема, О. А. Мацневою виокремлено такі сучасні групи тенденцій для аналізу науково-методичних досліджень: *соціальні* (зумовлені соціальним замовленням суспільства), *теоретико-методологічні* (пов'язані з провідними підходами й положеннями) та *технологічні* (детерміновані технологіями навчання) (Мацнева, 2019, с. 37). З-поміж соціальних тенденцій науковці визначають: кількість дисертацій і періодичність захистів, досліджувані спеціальності, досліджувані мови, як такі, що відображають соціальне замовлення суспільства (Бігич та ін., 2013, с. 16-17, Мацнева, 2019, с. 37). Ураховуючи вагомість іншомовної НСтК для формування іншомовної комунікативної компетентності, проаналізуємо сучасні тенденції науково-методичного дослідження процесу формування у студентів нелінгвістичних факультетів ЗВО, зокрема, в майбутніх учителів початкової школи, англomовної НСтК.

Мета статті – визначити сучасні тенденції науково-методичного дослідження процесу формування у майбутніх учителів початкової школи англomовної НСтК.

Основні результати дослідження. Проаналізуємо дисертації, захищені в Україні й Росії, відповідно до трьох груп тенденцій, визначених О. А. Мацневою: соціальні, теоретико-методологічні, технологічні (Мацнева, 2019, с. 37), доповнивши критерії аналізу врахуванням контингенту студентів за освітніми рівнями навчання.

Зважаючи на мету нашого дослідження – формування у майбутніх учителів початкової школи англomовної НСтК – аналізу підлягають дисертації зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (іноземні мови) з проблеми формування НСтК у студентів ЗВО. Дисертації, захищені в межах досліджуваної проблематики в Україні, були дібрані з сайтів <http://www.nbuv.gov.ua/> та <http://disser.com.ua/>, у Росії – <http://www.dslib.net/> та <https://www.dissercat.com/>. Проведений аналіз дозволив виявити 41 дослідження, з-поміж яких 4 докторських (9,8%) і 37 кандидатських (90,2%) дисертацій.

Так, дисертацію Л. Ф. Роптанової присвячено формуванню НСтК у студентів ЗВО (Роптанова, 1991). 3-поміж захищених дисертацій з 1991 року по 2000 рік ми знайшли лише 3 роботи, тому отримані результати візуально представимо в часовому діапазоні 2000-2019 (рис. 1).

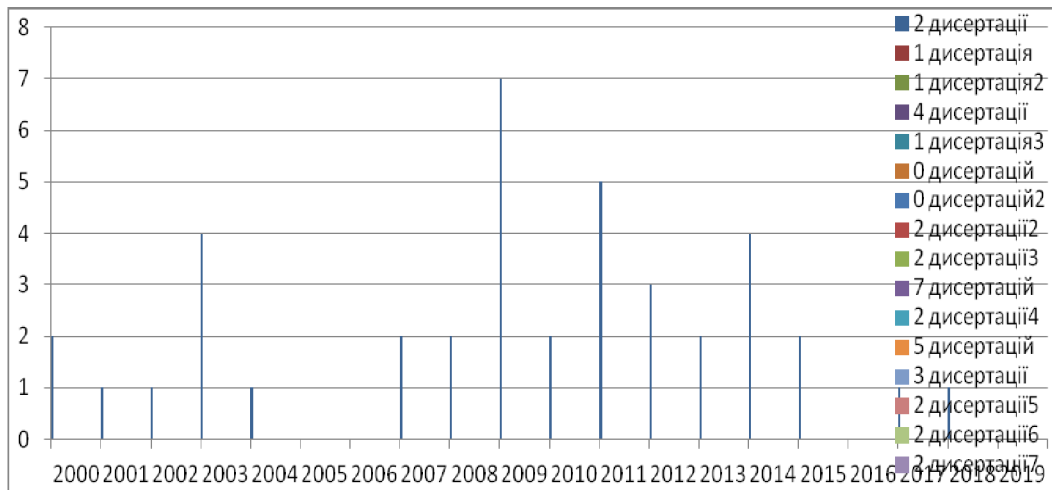

Рис. 1. Кількість дисертаційних досліджень з тематики формування НСтК у ЗВО (2000-2019 роки)

За досліджуваний період (2000-2019) з тематики формування НСтК у студентів ЗВО захисти відбувались майже щороку, окрім 2005, 2006, 2016 і 2019 років. Найбільше захистів відбулося у 2009 році (7 робіт), 2011 році (5 робіт), 2003 році (4 роботи), 2012 році (3 роботи). Це дає підстави констатувати стійкий інтерес науковців до досліджуваної тематики.

Підйом наукових досліджень з проблематики після 2000 року є цілком виправданим, адже 2001 рік є роком появи перших CEFR, також 2004 рік є роком видання Програми курсу іноземної мови для ЗВО нелінгвістичних спеціальностей (колектив авторів: С. А. Кузнецова, О. М. Мусницькая, К. П. Павлова) в Росії, а 2005 рік – Програми з англійської мови для професійного спілкування (колектив авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, С. І. Кострицька, Т. І. Скрипник, Н. Ю. Тодорова, А. О. Ходцева) в Україні.

Досліджувані спеціальності ми, передусім, підраховували за розподілом робіт, присвячених вивченню формування НСтК у студентів мовних ЗВО / факультетів і нелінгвістичних / технічних ЗВО. Співвідношення виявилось таким: 18 робіт (43,9%) висвітлюють проблему формування НСтК у студентів мовних ЗВО / факультетів, 23 роботи (56,1%) – у нелінгвістичних / технічних ЗВО. Незначна перевага досліджень на користь нелінгвістичних / технічних ЗВО у 12,2% дає підстави стверджувати про вагомість і потребу формування НСтК у студентів ЗВО незалежно від їхнього спрямування.

Також ми підраховували кількість досліджень, спрямованих на підготовку різних освітніх ступенів: 38 робіт (95 %) присвячено підготовці бакалаврів і лише 2 роботи (5 %) – підготовці магістрів. Ми не врахували роботу Косилової М. Ф., оскільки об'єктом дослідження були і студенти, і магістри. Отже, ми дійшли висновків про пріоритетність формування НСтК на першому бакалаврському рівні.

Досліджувані іноземні мови представлені англійською мовою у 28 роботах (68,3%), німецькою – у 8 роботах (19,5%) та французькою – у 5 роботах (12,2%), що підтверджує стійке домінування в наукових дослідженнях англійської мови.

Розподілимо наукові дослідження процесу формування НСтК у студентів ЗВО, зважаючи на класифікацію наукових публікацій щодо стратегій вивчення мов, яка була запропонована Р. Оксфорд (Oxford, 2011) та її часткової модифікації в дослідженні Плотнікова Є. О. та Яремко Д. П. (Плотніков та інш., 2018).

За спрямуванням виокремимо дисертації за такими категоріями:

1) загальні (оглядові дослідження). Універсальні аспекти формування НСтК – у 2-х роботах (Кононова В. А., 2009; Тимофєєва Т. І., 2008).

2) стратегії в окремих видах мовленнєвої діяльності – у 20-ти роботах: а) монологічному спілкуванні – у одній роботі (Слезко Ю. В., 2014); діалогічному спілкуванні – у 3-х роботах (Галанова О. О., 2003; Гудима Ю. Г., 2018; Калініна М. С., 2011); без урахування поділу на діалогічну та монологічну форму говоріння – у 9-ти роботах (Астафурова Т. М., 1997; Карева Л. О., 2000; Коренева М. Р., 2003; Терещук Д. Г., 2013; Толмачова Т. М., 2009; Цветкова Н. І., 2007; Іванов О. В., 2012; Сорокіна С. В., 2008; Чуніхіна О. О., 2013); б) у письмі – в одній роботі (Цепкало О. В., 2017), в) в аудіюванні – у 2-х роботах (Громова Т. В., 2003; Міхіна А. Е., 2009); г) у читанні – у 4-х роботах (Бутєва В. Є., 2014; Ледовских С. Л., 2004; Папікян А. В., 2001; Соколова Т. О., 2009).

3) стратегії використання мови – у 6-ти роботах: а) граматики – у 2-х роботах (Гелівера Л. О., 2010; Косилова М. Ф., 1997); б) лексики – у 4-х роботах (Зикова А. В., 2010; Молчанова Ю. О., 2009; Роптанова Л. Ф., 1991; Сухарьова Т. М., 2002), в) фонетики тощо.

4) стратегії перекладу – у 2-х роботах: (Бабаскіна К. Г., 2011; Михайленко О. А., 2015).

5) стратегії контролю й оцінювання. Вимірювання стратегій – в одній роботі (Матієнко А. В., 2011).

6) стратегії автономної / самостійної навчальної діяльності – у 4-х роботах: (Задорожна І. П., 2012; Тернових Т. Ю., 2007; Трофімова І. Д., 2003; Циганова Л. В., 2011).

7) ефективність. Ефективний учень (the good language learner), навчання з урахуванням стилю – у 3-х роботах (Бондар Л. В., 2011; Скуріхін М. О., 2012; Лівер Бетті Лу, 2000).

8) стратегії в контексті використання технологій і засобів навчання (мобільних, дистанційних, інтерактивних тощо) – у 2-х роботах (Батурина Ю. В., 2015; Ванівська О. М., 2009).

9) стратегії професійної діяльності викладача – в одній роботі (Щерба Н. С., 2009).

Проведений аналіз досліджень процесу формування НСтК у студентів ЗВО підтвердив висновки О. Б. Бігич щодо вагомій потреби фахівців у продуктивних видах іншомовної мовленнєвої діяльності (Бігич, 2013, с. 17).

Аналіз 41 дисертаційної роботи, які присвячені формуванню НСтК у студентів ЗВО, засвідчив наявність різних підходів до її формування. Сучасні методисти пропонують формувати НСтК у студентів ЗВО на основі таких підходів: когнітивно-комунікативного (Астафурова Т. М.), системного й когнітивного (Косилова М. Ф.), когнітивно-комунікативного (Матієнко А. В.), особистісно-діяльнісного, комунікативно-діяльнісного, компетентнісного, рефлексивного, рівневого й комунікативного (Задорожна І. П.), системно-цілісного, особистісно-діяльнісного, інтегративного, комунікативного (Бабаскіна К. Г.), особистісно-орієнтованого (Бондар Л. В.), когнітивно-комунікативного (Бутєва В. Є.), інтеграції інформаційно-комунікативних освітніх технологій (Ванівська О. М.), суб'єктно-гуманітарного, лінгвосоціокультурного, системного, аксіологічного (Гелівера Л. О.), комунікативно-когнітивного, системного, особистісно-орієнтованого, суб'єктно-діяльнісного, інтегративного, крос-культурного (Зикова А. В.), системно-структурного, особистісно-діяльнісного, комунікативного (Коренева М. Р.), системно-структурного, особистісно-діяльнісного, комунікативного (Міхіна А. Е.), компетентнісного, діяльнісного, комунікативного (Молчанова Ю. О.), особистісно-діяльнісного, комунікативного, когнітивного, соціокультурного (Скуріхін М. О.), системно-структурного, компетентнісного, особистісно-діяльнісного, міжкультурного (Слезко Ю. В.), особистісно-

діяльнісного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного, комунікативного (Соколова Т. О.), гуманістичного, особистісно-орієнтованого, розвивального, інтегративного (Сорокіна С. В.), когнітивно-комунікативного, соціокультурного, діяльнісно-орієнтованого (Терещук Д. Г.), теорії автономної навчальної діяльності (Тернових Т. Ю.), діяльнісного, особистісно-діяльнісного, комунікативного (Тимофєєва Т. І.), системно-структурного, комунікативного, культурно-орієнтованого (Толмачова Т. М.), системно-структурного, особистісно-діяльнісного, особистісно-орієнтованого, розвивального, концепції автономії (Трофімова І. Д.), особистісно-орієнтованого, центрованого, концепції автономної особистості, теорії управління самостійної автономної діяльності, технологічного (Циганова Л. В.), комунікативного, компетентнісного, проблемно-діяльнісного, інтегративного (Чуніхіна А. О.), компетентнісного, особистісно орієнтованого, синергетичного, технологічного, аксіологічного (Щерба Н. С.). Така різноманітність точок зору зумовлена специфікою формування НСтК, зокрема її багатогранністю й інтегративним характером, а також наявністю у психологічній і методико-педагогічній науках як традиційних, так і сучасних концепцій, що обґрунтовують доцільність її впровадження в освітній процес.

Вивчення 48-ми дисертаційних робіт з проблематики дослідження також уможливило виявлення трьох груп підходів, на основі яких формується НСтК у студентів нелінгвістичних ЗВО: *традиційні*, які були й будуть актуальними (наприклад, компетентнісний, комунікативний, особистісно-орієнтований, рівневий, лінгвосоціокультурний підходи тощо); *інноваційні*, які є наразі актуальними, активно розробляються й упроваджуються науковцями та відображають власне специфіку формування НСтК (наприклад, когнітивний, інтегративний, системний, синергетичний, технологічний підходи тощо) та *спеціальні*, які зумовлені предметом й об'єктом власне специфіки певного дослідження (наприклад, теорії управління самостійної автономної діяльності тощо).

Поділяємо думку О. Б. Тарнопольського, що перспективним сучасним методологічним напрямком формування іншомовної комунікативної компетентності, НСтК зокрема, є конструктивістський підхід, який дає студентам можливість самостійно “конструювати” власні знання, навички й уміння шляхом навчальної діяльності, що відтворює або моделює позамовну дійсність, заради якої вивчається мова (Tarnopolsky, 2012, Тарнопольський, 2019, с. 8). Ця парадигма передбачає навчання студентів у мовному курсі їхньої майбутньої професії засобами цільової іноземної (англійської) мови і професійної комунікації цією мовою (Тарнопольський та ін., 2017, с. 150). Запропонована конструктивістська методика призначена для середнього й вищого етапів мовної підготовки, тобто коли студенти вже досягли рівня володіння виучуваною мовою не нижче ніж B1 або B1+ і наближаються до рівня B2 (Тарнопольський, 2019, с. 9).

Основу конструктивістського підходу складають чотири положення: 1) побудова навчального процесу як експерієнційно-інтерактивного (*experiential and interactive learning*) навчання студентів; 2) навчання мови та спілкування нею через позамовний зміст (*content-based instruction*); 3) обов'язкове залучення до освітнього процесу Інтернет-технологій, зокрема Інтернет-пошуку, тими, хто навчається, позамовної інформації; 4) міжкультурний підхід до навчання мови та спілкування нею (Тарнопольський, 2019, с. 8).

Власне конструктивістський підхід, на нашу думку, зможе надати студентам нелінгвістичних ЗВО, зокрема майбутнім учителям початкової школи, можливість навчатися ефективно, використовуючи власний стиль навчання, стратегії в освітньому процесі, тобто допоможе сформувати НСтК у процесі вивчення іноземної мови.

Відповідно до технологічних тенденцій, які пов'язані з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, зазначимо, що лише 2 роботи (4,9%) (Батуріна Ю. В., Ванівська О. М.) із 41-єї присвячено формуванню НСтК із залученням сучасних технологій

навчання, що, по-перше, відрізняється від результатів, які були отримані О. Б. Бігич у 2013 році й засвідчили прагнення авторів дисертаційних робіт забезпечити пропоновану методику електронними засобами навчання, зокрема, авторськими (Бігич та ін., 2013, с. 20). Це, на нашу думку, свідчить про те, що проблема формування НСтК є достатньо складною для вирішення у теоретичному плані і вимагає подальших комплексних наукових розвідок.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, сучасними тенденціями науково-методичного дослідження процесу формування у майбутніх учителів початкової школи англійської мовної НСтК є: стійкий інтерес науковців щодо проблеми дослідження, домінування наукових розвідок, присвячених дослідженню процесу формування іншомовної НСтК на нелінгвістичних факультетах ЗВО й освітнього ступеня “бакалавр”, пріоритет англійської мови, чисельна перевага робіт, які описують підготовку фахівців у продуктивних видах іншомовної мовленнєвої діяльності, зокрема, говоріння, незначна кількість робіт, побудованих із залученням інформаційно-комунікаційних технологій, наявність різних підходів до формування іншомовної НСтК.

Визначені вище тенденції будуть покладені в теоретичне розроблення концепції формування у майбутніх учителів початкової школи англійської мовної НСтК і практичну реалізацію у відповідній методиці, що і є перспективою подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

- Астафурова, Т. Н. (1997). *Стратегии коммуникативного поведения в профессионально-значимых ситуациях межкультурного общения (лингвистический и дидактический аспекты)* (Докторская диссертация). Московский государственный лингвистический университет, Москва, Российская Федерация.
- Бабаскина, Е. Г. (2011). *Методика овладения переводческой стратегией посредством развития познавательной активности студентов на примере дисциплины “Предпереводческий практикум”* (Кандидатская диссертация). Курский государственный университет, Курск, Российская Федерация.
- Бакаєва, Г. Є., Борисенко, О. А., Зуєнок, І. І., Іваніщева, В. О., Клименко, Л. Й., Козимирська, Т. І., ... Ходцева, А. О. (2005). *Програма з англійської мови для професійного спілкування*. Київ: Ленвіт.
- Батурина, Ю. В. (2015). *Формирование аргументативных стратегий у магистрантов-психологов с использованием сетевых компьютерных технологий (на материале английского языка)* (Кандидатская диссертация). Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург, Российская Федерация.
- Бігич, О. Б. Бондар, Л. В., Волошинова, М. М., Максименко, Л. О., Огуй О. М., Окопна Я. В., та Сімкова, І. О. (2013). *Теорія і практика формування іншомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей*. Київ: Вид. центр КНЛУ.
- Бондар, Л. В. (2011). *Методика навчання французького професійно спрямованого монологічного мовлення студентів технічних спеціальностей з урахуванням їх навчальних стилів* (Кандидатська диссертация). Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”, Київ, Україна.
- Бутева, В. Є. (2014). *Формування стратегічної компетенції у студентів електротехнічних спеціальностей у процесі навчання професійно орієнтованого читання німецькою мовою* (Кандидатська диссертация). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Ванівська, О. М. (2009). *Інформаційні технології в процесі реалізації мовних стратегій у вищій школі* (Кандидатська диссертация). Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, Україна.

- Галанова, О. А. (2003). *Обучение стратегиям научной дискуссии на иностранном языке в неязыковом вузе* (Кандидатская диссертация). Пермский государственный технический университет, Пермь, Российская Федерация.
- Геливера, Л. О. (2010). *Методика формирования дискурсивно-стратегической компетенции лингвиста-преподавателя посредством синонимических языковых средств: грамматический аспект* (Кандидатская диссертация). Ставропольский государственный университет, Ставрополь, Российская Федерация.
- Громова, Т. В. (2003). *Стратегии коммуникативного партнерства в обучении аудированию студентов как фактор повышения их профессиональной компетенции* (Кандидатская диссертация). Самарская государственная экономическая академия, Самара, Российская Федерация.
- Гудима, Ю. П. (2018). *Формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в діалогічному мовленні* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Задорожна, І. П. (2012). *Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією* (Докторська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Зькова, А. В. (2010). *Методика расширения словарного запаса иноязычной лексики на основе индивидуальных стратегий обучения (на материале французского языка как второго иностранного в языковом вузе)* (Кандидатская диссертация). Московский государственный гуманитарный университет имени М.А. Шолохова, Москва, Российская Федерация.
- Иванов, А. В. (2012). *Формирование у студентов вуза компенсаторной компетенции при обучении иноязычному говорению (на материале преподавания английского языка)* (Кандидатская диссертация). Нижегородский государственный лингвистический университет им. Н.А. Добролюбова, Нижний Новгород, Российская Федерация.
- Калинина, М. С. (2011). *Обучение студентов-лингвистов коммуникативным стратегиям полилогического общения (французский язык)* (Кандидатская диссертация). Волгоградский государственный социально-педагогический университет, Волгоград, Российская Федерация.
- Карева, Л. А. (2002). *Использование стратегической компетенции в процессе обучения устному общению в аспекте диалога культур (английский язык, неязыковой ВУЗ)* (Кандидатская диссертация). Московский государственный лингвистический университет, Москва, Российская Федерация.
- Кононова, В. А. (2009). *Модель формирования стратегической учебной компетенции у студентов первого курса языкового факультета университета (на примере обучения английскому языку)* (Кандидатская диссертация). Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург, Российская Федерация.
- Коренева, М. Р. (2003). *Методика формирования компенсаторных умений говорения у студентов языкового вуза (II курс, французский язык)* (Кандидатская диссертация). Бурятский государственный университет, Улан-Удэ, Российская Федерация.
- Косилова, М. Ф. (1997). *Стратегии восприятия речевого сообщения в научном тексте: лингводидактический анализ* (Докторская диссертация). Московский государственный университет им. М.В. Ломоносова, Москва, Российская Федерация.
- Кузнецова, С. А., Мусницкая, Е. В. та Павлова, К. Г. (2001). *Программа курса иностранного языка для вузов не языковых специальностей*. Москва: Московский государственный лингвистический университет.
- Ледовских, С. Л. (2004). *Обучение стратегиям понимания научного текста студентов естественнонаучного профиля (английский язык)* (Кандидатская диссертация). Тамбовский государственный университет имени Г.Р. Державина, Тамбов, Российская Федерация.

- Ливер, Бетти Лу. (2000). *Методика индивидуализированного обучения иностранному языку с учетом влияния когнитивных стилей на процесс его усвоения* (Кандидатская диссертация). Государственный институт русского языка им. А.С. Пушкина, Москва, Российская Федерация.
- Матиенко, А. В. (2012). *Методическая концепция когнитивно-коммуникативного контроля в системе обучения иностранному языку студентов лингвистического вуза* (Докторская диссертация). Нижегородский государственный лингвистический университет, Нижний Новгород, Российская Федерация.
- Мацнева, О. А. (2019). Сучасні тенденції науково-методичного дослідження процесу формування професійної міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців нелінгвістичного профілю. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*, 30, 33-42.
- Михайленко, О. А. (2015). *Методика навчання майбутніх філологів стратегій письмового перекладу офіційно-ділових текстів з української мови на англійську* (Кандидатська диссертация). Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Київ, Україна.
- Михина, А. Э. (2009). *Методика формирования стратегий аудирования у студентов неязыкового вуза (английский язык)* (Кандидатская диссертация). Бурятский государственный университет, Улан-Удэ, Российская Федерация.
- Молчанова, Ю. А. (2009). *Методика обучения студентов неязыкового вуза профессиональной терминологии на основе компенсаторной компетенции (английский язык)* (Кандидатская диссертация). Нижегородский государственный лингвистический университет им. Н.А. Добролюбова, Нижний Новгород, Российская Федерация.
- Николаева, С. Ю. (Наук. ред.). (2003). *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ: Ленвіт.
- Папикян, А. В. (2011). *Формирование компенсаторной компетенции как средства предупреждения и преодоления социокультурной интерференции (немецкий язык, начальный этап языкового вуза)* (Кандидатская диссертация). Пятигорский государственный лингвистический университет, Пятигорск, Российская Федерация.
- Плотников, С. О., Яремко, Д. П. (2018). Стратегічна компетентність у науковій періодиці: анотовані бібліографія. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*, 29, 208-231.
- Роптанова, Л. Ф. (1991). *Активизация изучения лексики на I курсе языкового факультета (вуза) путем использования рациональных стратегий усвоения на этапе предъявления* (Кандидатская диссертация). Москва, Российская Федерация.
- Скурихин, Н. А. (2012). *Методика формирования стратегий коммуникативного стиля в обучении английскому языку студентов вуза* (Кандидатская диссертация). Нижегородский государственный лингвистический университет им. Н.А. Добролюбова, Нижний Новгород, Российская Федерация.
- Слезко, Ю. В. (2014). *Методика формирования стратегий овладения профессиональным дискурсом сферы туризма (английский язык, неязыковой вуз)* (Кандидатская диссертация). Бурятский государственный университет, Улан-Удэ, Российская Федерация.
- Соколова, Т. А. (2009). *Методика формирования словообразовательных стратегий при обучении чтению на французском языке студентов неязыкового вуза* (Кандидатская диссертация). Иркутский государственный лингвистический университет, Иркутск, Российская Федерация.
- Сорокина, С. В. (2008). *Дискурсивные стратегии педагогического общения в содержании профессиональной подготовки лингвиста-преподавателя* (Кандидатская диссертация). Ставропольский государственный университет, Махачкала, Российская Федерация.
- Сухарева, Т. Н. (2002). *Формирование коммуникативных стратегий словоупотребления у студентов неязыкового вуза (на материале английского языка)* (Кандидатская диссертация). Тамбовский государственный университет имени Р.Г. Державина, Тамбов, Российская Федерация.

- Тарнопольський, О. Б. (2019). Три головних парадигми у викладанні іноземних мов у XXI сторіччі: пролегомени до створення єдиного підходу до їх навчання. *Іноземні мови*, 2, 3-9.
- Тарнопольський, О. Б. та Кабанова, М. Р. (2017). Конструктивістські підручники з англійської мови для професійних цілей: варіанти побудови. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*, 58, 149-157.
- Терещук, Д. Г. (2013). *Формування у студентів філологічних спеціальностей іншомовних комунікативних стратегій з використанням мовленнєвих симуляцій* (Кандидатська дисертація). Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Київ, Україна.
- Терновых, Т. Ю. (2007). *Методика формирования стратегий автономной учебной деятельности у студентов-первокурсников в работе с иноязычным текстом (языковой факультет, немецкий язык)* (Кандидатская диссертация). Орловский государственный университет, Москва, Российская Федерация.
- Тимофеева, Т. И. (2008). *Формирование стратегической компетенции студентов в коммуникативной деятельности в процессе обучения иностранному языку* (Кандидатская диссертация). Ульяновский государственный педагогический университет им. И.Н. Ульянова, Ульяновск, Российская Федерация.
- Толмачева, Т. А. (2009). *Методика обучения студентов коммуникативным стратегиям иноязычного речевого поведения в повседневных ситуациях межкультурного общения* (Кандидатская диссертация). Горно-Алтайский государственный университет, Горно-Алтайск, Российская Федерация.
- Трофимова, И. Д. (2003). *Методика формирования стратегий автономного чтения у студентов языкового вуза (немецкий язык, I курс)* (Кандидатская диссертация). Бурятский государственный университет, Улан-Удэ, Российская Федерация.
- Цветкова, Н. И. (2007). *Система качества как основа формирования коммуникативных стратегий при обучении иностранному языку (неязыковой вуз, начальный этап)* (Кандидатская диссертация). Московский государственный лингвистический университет, Москва, Российская Федерация.
- Цепкало, О. В. (2017). *Методика навчання комунікативних стратегій професійно спрямованого англomовного писемного спілкування майбутніх фахівців з машинобудування* (Кандидатська дисертація). Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Київ, Україна.
- Цыганова, Л. В. (2011). *Формирование стратегий самостоятельной работы будущих менеджеров средствами проектной технологии* (Кандидатская диссертация). Тольяттинская академия управления, Тольятти, Российская Федерация.
- Чунихина, А. А. (2013). *Методика обучения коммуникативным стратегиям взаимодействия студентов направления подготовки (специальности) "Экономика" в процессе изучения иностранного языка (английский язык)* (Кандидатская диссертация). Московский государственный гуманитарный университет им. М.А. Шолохова, Москва, Российская Федерация.
- Щерба, Н. С. (2009). *Підготовка майбутнього вчителя до формування в учнів іншомовної стратегічної компетенції* (Кандидатська дисертація). Житомирський державний університет ім. І. Франка, Житомир, Україна.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors*. Strasbourg, France: Council of Europe.
- Oxford, R. L. (2011). Strategies for learning a second or foreign language. *Language Teaching*, 44 (2), 167-180.
- Tarnopolsky, O. (2012). *Constructivist Blended Learning Approach to Teaching English for Specific Purposes*. London: Versita.

Reference

- Astafurova, T. N. (1997). Strategii kommunikativnogo povedenija v professional'no-znachimyh situacijah mezhkul'turnogo obshhenija (lingvisticheskij i didakticheskij aspekt) (Doktorskaja dissertacija). Moskovskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Moskva, Rossijskaja Federacija.
- Babaskina, E. G. (2011). Metodika ovladenija perevodcheskoj strategiej posredstvom razvitija poznavatel'noj aktivnosti studentov na primere discipliny "Predperevodcheskij praktikum" (Kandidatskaja dissertacija). Kurskij gosudarstvennyj universitet, Kursk, Rossijskaja Federacija.
- Bakaieva, H. Ye., Borysenko, O. A., Zuienok, I. I., Ivanischeva, V. O., Klymenko, L. J., Kozymyrs'ka, T. I., ... Khodtseva, A. O. (2005). Prohrama z anhlijs'koi movy dlja profesijnogo spilkuvannia. Kyiv: Lenvit.
- Baturina, Ju. V. (2015). Formirovanie argumentativnyh strategii u magistrantov-psihologov s ispol'zovaniem setevyh komp'juternyh tehnologii (na materiale anglijskogo jazyka) (Kandidatskaja dissertacija). Sankt-Peterburgskij gosudarstvennyj universitet, Sankt-Peterburg, Rossijskaja Federacija.
- Bihych, O. B. Bondar, L. V., Voloshynova, M. M., Maksymenko, L. O., Ohuj O. M., Okopna Ya. V., ta Simkova, I. O. (2013). Teoriia i praktyka formuvannia inshomovnoi profesijno oriientovanoi kompetentnosti v hovorinni u studentiv nelinhvistychnykh spetsial'nostej. Kyiv: Vyd. tsentr KNLU.
- Bondar, L. V. (2011). Metodyka navchannia frantsuz'koho profesijno spriamovanoho monolohichnogo movlennia studentiv tekhnichnykh spetsial'nostej z urakhuvanniam ikh navchal'nykh styliv (Kandydats'ka dysertatsiia). Natsional'nyj tekhnichnyj universytet Ukrainy "Kyivs'kyj politekhnichnyj instytut", Kyiv, Ukraina.
- Buteva, V. Ye. (2014). Formuvannia stratehichnoi kompetentsii u studentiv elektrotekhnichnykh spetsial'nostej u protsesi navchannia profesijno oriientovanoho chytannia nimets'koiu movoiu (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj linhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Vanivs'ka, O. M. (2009). Informatsijni tekhnologii v protsesi realizatsii movnykh stratehij u vyschij shkoli (Kandydats'ka dysertatsiia). Natsional'nyj pedahohichnyj universytet imeni M.P.Drahomanova, Kyiv, Ukraina.
- Galanova, O. A. (2003). Obuchenie strategijam nauchnoj diskussii na inostrannom jazyke v nejazykovom vuze (Kandidatskaja dissertacija). Perm'skij gosudarstvennyj tehniceskij universitet, Perm', Rossijskaja Federacija.
- Gelivera, L. O. (2010). Metodika formirovanija diskursivno-strategicheskoi kompetencii lingvista-prepodavatelja posredstvom sinonimicheskikh jazykovykh sredstv: grammaticeskij aspekt (Kandidatskaja dissertacija). Stavropol'skij gosudarstvennyj universitet, Stavropol', Rossijskaja Federacija.
- Gromova, T. V. (2003). Strategii kommunikativnogo partnerstva v obuchenii audirovaniju studentov kak faktor povyshenija ih professional'noj kompetencii (Kandidatskaja dissertacija). Samarskaja gosudarstvennaja jekonomicheskaja akademija, Samara, Rossijskaja Federacija.
- Hudyma, Yu. P. (2018). Formuvannia u majbutnikh uchyteliv anhlijs'koi movy navchal'no-stratehichnoi kompetentnosti v dialohichnomu movlenni (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj linhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Zadorozhna, I. P. (2012). Teoretyko-metodychni zasady orhanizatsii samostijnoi roboty majbutnikh uchyteliv z ovolodinnia anhlovnoiu komunikativnoiu kompetentsiieiu (Doktors'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj linhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Zykova, A. V. (2010). Metodika rasshirenija slovarnogo zapasa inozazychnoj leksiki na osnove individual'nykh strategij obuchenija (na materiale francuzskogo jazyka kak vtorogo inostrannogo v jazykovom vuze) (Kandidatskaja dissertacija). Moskovskij gosudarstvennyj gumanitarnyj universitet imeni M.A. Sholohova, Moskva, Rossijskaja Federacija.

- Ivanov, A. V. (2012). Formirovanie u studentov vuza kompensatornoj kompetencii pri obuchenii inozazychnomu govoreniju (na materiale prepodavanija anglijskogo jazika) (Kandidatskaja dissertacija). Nizhegorodskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet im. N.A. Dobroljubova, Nizhnij Novgorod, Rossijskaja Federacija.
- Kalinina, M. S. (2011). Obuchenie studentov-lingvistov kommunikativnym strategijam polilogicheskogo obshhenija (francuzskij jazyk) (Kandidatskaja dissertacija). Volgogradskij gosudarstvennyj social'no-pedagogicheskij universitet, Volgograd, Rossijskaja Federacija.
- Kareva, L. A. (2002). Ispol'zovanie strategicheskoi kompetencii v processe obuchenija ustnomu obshheniju v aspekte dialoga kul'tur (anglijskij jazyk, nejazykovoju VUZ) (Kandidatskaja dissertacija). Moskovskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Moskva, Rossijskaja Federacija.
- Kononova, V. A. (2009). Model' formirovanija strategicheskoi uchebnoj kompetencii u studentov pervogo kursa jazykovogo fakul'teta universiteta (na primere obuchenija anglijskomu jazyku) (Kandidatskaja dissertacija). Sankt-Peterburgskij gosudarstvennyj universitet, Sankt-Peterburg, Rossijskaja Federacija.
- Koreneva, M. R. (2003). Metodika formirovanija kompensatornyh umenij govorenija u studentov jazykovogo vuza (II kurs, francuzskij jazyk) (Kandidatskaja dissertacija). Burjatskij gosudarstvennyj universitet, Ulan-Udje, Rossijskaja Federacija.
- Kosilova, M. F. (1997). Strategii vosprijatija rechevogo soobshhenija v nauchnom tekste: lingvodidakticheskij analiz (Doktorskaja dissertacija). Moskovskij gosudarstvennyj universitet im. M.V. Lomonosova, Moskva, Rossijskaja Federacija.
- Kuznecova, S. A., Musnickaja, E. V. ta Pavlova, K. G. (2001). Programma kursa inostrannogo jazyka dlja vuzov ne jazykovykh special'nostej (2001). Moskva: Moskovskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet.
- Ledovskih, C. L. (2004). Obuchenie strategijam ponimania nauchnogo teksta studentov estestvennonauchnogo profilja (anglijskij jazyk) (Kandidatskaja dissertacija). Tambovskij gosudarstvennyj universitet imeni G.R. Derzhavina, Tambov, Rossijskaja Federacija.
- Liver, Betti Lu. (2000). Metodika individualizirovannogo obuchenija inostrannomu jazyku s uchetom vlijanija kognitivnykh stilej na process ego usvoenija (Kandidatskaja dissertacija). Gosudarstvennyj institut russkogo jazyka im. A.S. Pushkina, Moskva, Rossijskaja Federacija.
- Matienko, A. V. (2012). Metodicheskaja koncepcija kognitivno-kommunikativnogo kontrolja v sisteme obuchenija inostrannomu jazyku studentov lingvisticheskogo vuza (Doktorskaja dissertacija). Nizhegorodskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Nizhnij Novgorod, Rossijskaja Federacija.
- Matsnieva, O. A. (2019). Suchasni tendentsii naukovno-metodychnoho doslidzhennia protsesu formuvannia profesijnoi mizhkul'turnoi komunikativnoi kompetentnosti majbutnikh fakhivtsiv nelinhvistychnoho profilju. Visnyk KNLU. Serija Pedagogika ta psykholohija, 30, 33-42.
- Mykhajlenko, O. A. (2015). Metodyka navchannia majbutnikh filolohiv stratehij pys'movoho perekladu ofitsijno-dilovykh tekstiv z ukrains'koi movy na anhlijs'ku (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyiv's'kyj natsional'nyj universytet im. Tarasa Shevchenka, Kyiv, Ukraina.
- Mihina, A. Je. (2009). Metodika formirovanija strategij audirovanija u studentov nejazykovogo vuza (anglijskij jazyk) (Kandidatskaja dissertacija). Burjatskij gosudarstvennyj universitet, Ulan-Udje, Rossijskaja Federacija.
- Molchanova, Ju. A. (2009). Metodika obuchenija studentov nejazykovogo vuza professional'noj terminologii na osnove kompensatornoj kompetencii (anglijskij jazik) (Kandidatskaja dissertacija). Nizhegorodskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet im. N.A. Dobroljubova, Nizhnij Novgorod, Rossijskaja Federacija.
- Nikolaieva, S. Yu. (Nauk. red.). (2003). Zahal'noievropejs'ki Rekomendatsii z movnoi osvity: vvychnennia, vykladannia, otsiniuvannia. Kyiv: Lenvit.

- Papikjan, A. V. (2011). Formirovanie kompensatornoj kompetencii kak sredstva uprezhdenija i preodolenija sociokul'turnoj interferencii (nemeckij jazyk, nachal'nyj jetap jazykovogo vuza) (Kandidatskaja dissertacija). Pjatigorskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Pjatigorsk, Rossijskaja Federacija.
- Plotnikov, Ye. O., Yaremko, D. P. (2018). Stratehichna kompetentnist' u naukovij periodytsi: anotovani bibliografii. Visnyk KNLU. Seriiia Pedahohika ta psykholohiia, 29, 208-231.
- Roptanova, L. F. (1991). Aktivizacija izuchenija leksiki na 1 kurse jazykovogo fakul'teta (vuza) putem ispol'zovanija racional'nyh strategij usvoenija na jetape pred#javlenija (Kandidatskaja dissertacija). Moskva, Rossijskaja Federacija.
- Skurihin, N. A. (2012). Metodika formirovanija strategij kommunikativnogo stilja v obuchenii anglijskomu jazyku studentov vuza (Kandidatskaja dissertacija). Nizhegorodskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet im. N.A. Dobroljubova, Nizhnij Novgorod, Rossijskaja Federacija.
- Slezko, Ju. V. (2014). Metodika formirovanija strategij ovladenija professional'nym diskursom sfery turizma (anglijskij jazyk, nejazykovej vuz) (Kandidatskaja dissertacija). Burjatskij gosudarstvennyj universitet, Ulan-Udje, Rossijskaja Federacija.
- Sokolova, T. A. (2009). Metodika formirovanija slovoobrazovatel'nyh strategij pri obuchenii chteniju na francuzskom jazyke studentov nejazykovogo vuza (Kandidatskaja dissertacija). Irkutskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Irkutsk, Rossijskaja Federacija.
- Sorokina, S. V. (2008). Diskursivnye strategii pedagogicheskogo obshhenija v sodержanii professional'noj podgotovki lingvista-prepodavatelja (Kandidatskaja dissertacija). Stavropol'skij gosudarstvennyj universitet, Mahachkala, Rossijskaja Federacija.
- Suhareva, T. N. (2002). Formirovanie kommunikativnyh strategij slovoupotreblenija u studentov nejazykovogo vuza (na materiale anglijskogo jazyka) (Kandidatskaja dissertacija). Tambovskij gosudarstvennyj universitet imeni R.G. Derzhavina, Tambov, Rossijskaja Federacija.
- Tarnopol's'kyj, O. B. (2019). Try holovnykh paradyhmy u vykladanni inozemnykh mov u KhKhI storichchi: prolehomeny do stvorennya iedynoho pidkhdodu do ikh navchannia. Inozemni movy, 2, 3-9.
- Tarnopol's'kyj, O. B. ta Kabanova, M. R. (2017). Konstruktyvists'ki pidruchnyky z anhlijs'koi movy dlja profesijnykh tsilej: varyanty pobudovy. Naukovyj chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova, 58, 149-157.
- Tereschuk, D. H. (2013). Formuvannia u studentiv filolohichnykh spetsial'nostej inshomovnykh komunikatyvnykh stratehij z vykorystanniam movlennievnykh symuliacij (Kandyats'ka dysertatsiia). Natsional'nyj pedahohichnyj universytet im. M.P. Drahomanova, Kyiv, Ukraina.
- Temovyh, T. Ju. (2007). Metodika formirovanija strategij avtonomnoj uchebnoj dejatel'nosti u studentov-pervokursnikov v rabote s inozazychnym tekstom (jazykovej fakul'tet, nemeckij jazyk) (Kandidatskaja dissertacija). Orlovskij gosudarstvennyj universitet, Moskva, Rossijskaja Federacija.
- Timofeeva, T. I. (2008). Formirovanie strategicheskoi kompetencii studentov v kommunikativnoj dejatel'nosti v processe obuchenija inostrannomu jazyku (Kandidatskaja dissertacija). Ul'janovskij gosudarstvennyj pedagogicheskij universitet im. I.N. Ul'janova, Ul'janovsk, Rossijskaja Federacija.
- Tolmacheva, T. A. (2009). Metodika obuchenija studentov kommunikativnym strategijam inozazychnogo rechevogo povedenija v povsednevnyh situacijah mezhkul'turnogo obshhenija (Kandidatskaja dissertacija). Gorno-Altajskij gosudarstvennyj universitet, Gorno-Altajsk, Rossijskaja Federacija.
- Trofimova, I. D. (2003). Metodika formirovanija strategij avtonomnogo chtenija u studentov jazykovogo vuza (nemeckij jazyk, I kurs) (Kandidatskaja dissertacija). Burjatskij gosudarstvennyj universitet, Ulan-Udje, Rossijskaja Federacija.
- Cvetkova, N. I. (2007). Sistema kachestva kak osnova formirovanija kommunikativnyh strategij pri obuchenii inostrannomu jazyku (nejazykovej vuz, nachal'nyj etap) (Kandidatskaja dissertacija). Moskovskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Moskva, Rossijskaja Federacija.

- Tsepkało, O. V. (2017). *Metodyka navchannia komunikatyvnykh stratehij profesijno spriamovanoho anhlomovnoho pysemnoho spilkuvannia majbutnykh fakhivtsiv z mashynobuduvannia* (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyiv: Kyj natsional'nyj universytet im. Tarasa Shevchenka, Kyiv, Ukraina.
- Cyganova, L. V. (2011). *Formirovanie stratehij samostojatel'noj raboty budushhih menedzherov sredstvami proektnoj tehnologii* (Kandidatskaja dissertacija). Tol'jattinskaja akademija upravlenija, Tol'jatti, Rossijskaja Federacija.
- Chunihina, A. A. (2013). *Metodika obuchenija kommunikativnym strategijam vzaimodejstvija studentov napravlenija podgotovki (special'nosti) "Jekonomika" v processe izuchenija inostrannogo jazyka (anglijskij jazyk)* (Kandidatskaja dissertacija). Moskovskij gosudarstvennyj gumanitarnyj universitet im. M.A. Sholohova, Moskva, Rossijskaja Federacija.
- Scherba, N. S. (2009). *Pidhotovka majbutn'oho vchytelia do formuvannia v uchniv inshomovnoi stratehichnoi kompetentsii* (Kandydats'ka dysertatsiia). Zhytomyr'skij derzhavnyj universytet im. I. Franka, Zhytomyr, Ukraina.
- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors (2018).
- Oxford, R. L. (2011). Strategies for learning a second or foreign language. *Language Teaching*, 44 (2), 167-180.
- Tarnopolsky, O. (2012). *Constructivist Blended Learning Approach to Teaching English for Specific Purposes*. London: Versita.